

**Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta**

**K sankcionování trestní odpovědnosti právnických
osob**

Studentská vědecká odborná činnost

Kategorie: doktorské studium

2011
IV. ročník

Autor: JUDr. Lukáš Bohuslav
Konzultant: prof. JUDr. Jiří Jelínek, CSc.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem práci předkládanou do IV. ročníku Studentské vědecké a odborné činnosti (SVOČ) vypracoval(a) samostatně za použití literatury a zdrojů v ní uvedených. Dále prohlašuji, že práce nebyla dříve publikována, nebyla vcelku ani částečně obhájena jako práce diplomová či bakalářská a nebyla přihlášena do předchozích ročníků SVOČ či jiné soutěže.

V Praze dne 15. dubna 2011

.....
Lukáš Bohuslav

1 Obecný úvod k trestní odpovědnosti právnických osob

Trestní odpovědnost právnických osob je v posledních letech v České republice, ale i v ostatních zemích, které koncept této odpovědnosti v různých podobách vytvářejí, přebírají a zakotvují, široce diskutovaným tématem. Je třeba vidět skutečnost, že český zákonodárce tuto odpovědnost do svého právního řádu nepřijal, ačkoliv je k tomu zavázán množstvím mezinárodních smluv a předpisů Evropské unie požadujících její zakotvení. Záměrem mého příspěvku není plně postihnout argumenty, které jsou „pro“ a „proti“¹, tedy argumenty podporující zavedení trestní odpovědnosti právnických osob do českého právního řádu, ani ty, které jsou naopak nesouhlasné, ba ani není cílem vzhledem k rozsahu shrnout všechna úskalí, která tato problematika přináší. V dnešním příspěvku se proto zaměřím na otázku sankcionování právnických osob prostředky trestního práva. Jeho účelem je seznámit čtenáře s účely sankcionování deliktů odpovědnosti právnických osob prostředky trestního práva, zaměřit se na jednotlivé druhy sankcí, přiblížit úpravu obsaženou v mezinárodních smlouvách a předpisech Evropské unie, popsat úpravu předmětné problematiky ve vybraných evropských zemích. Opomenut pak samozřejmě nezůstane nový český návrh zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim z roku 2011.

Otázka sankcionování je jednou z krucióálních otázek při zvažování argumentů, zdali a do jaké míry má být odpovědnost právnických osob za protiprávní činy regulována právem trestním či jinými oblastmi práva ať už zejména veřejného, či soukromého. Vzhledem k faktu, že cílem mého článku není vyčerpávajícím způsobem shrnout a pojednat o výhodách či nevýhodách různých konceptů trestní odpovědnosti právnických osob, poukážu pouze okrajově na některé argumenty podporující či naopak hovořící proti trestní odpovědnosti právnických osob ve vztahu k sankcionování, které se objevují v české literatuře. Pro úpravu za pomoci nástrojů trestního práva svědčí jednak nedostatečná úprava v rámci mimotrestních norem,² kdy administrativněprávní systém sankcí nestačí, neboť působí nahodilým dojmem, zdaleka nekoresponduje všem možnostem, jak delikty právnických osob postihovat, neboť zcela absentuje jejich vzájemná provázanost³ a širší spektrum uložitelných sankcí. Protiargumenty naopak zmiňují skutečnost, že trestní sankce nejsou vhodné pro právnické

---

¹ K této otázce např. Jelínek, J.: Trestní odpovědnost právnických osob. Praha: Linde, 2007, s. 81 an., dále Musil, J., Trestní odpovědnost právnických osob- ano či ne? In: Trestní právo. Praha: C.H. Beck, č.7-8, 2000.

² Jelínek, J.: Trestní odpovědnost právnických osob. Praha: Linde, 2007, s. 94.

³ Král, V.: K trestní odpovědnosti právnických osob- východiska, obsah a systematika zákonné úpravy. In: Trestněprávní revue. Praha: C.H. Beck, č. 4, 2002.

osoby, protože neplní svůj účel⁴ a jsou nespravedlivé, neboť postihují i nevinné subjekty⁵. Dále kritici upozorňují na nevhodnost a neúčelnost trestních sankcí, neboť deliktní odpovědnost právnických osob lze řešit jinými než trestněprávními nástroji⁶, ale také vzhledem k zásadě „ultima ratio“.

Jestliže jsem na předchozích řádcích vymezil zpracovávané téma z hlediska předmětu zkoumání, musím se alespoň ve stručnosti zmínit i o metodách, které jsem aplikoval při psaní předkládané studie. Vzhledem k omezení toliko na oblast sankcionování právnických osob se jedná zejména o metodu komparativní, kdy srovnávám dané právní úpravy v jednotlivých zemích, a to z hlediska de lege lata i de lege ferenda. V daném případě se tak jedná především o komparaci synchronní čemuž ostatně svědčí značná aktuálnost zpracovávaného tématu. Vedle metody komparativní jsem nezřídka pracoval s relevantní zahraniční literaturou a na základě její analýzy učinil níže uvedené závěry.

2 K účelu sankcionování deliktní odpovědnosti právnických osob prostředky trestního práva

Učení o pojmu a zejména účelu trestu je jedním ze základních stavebních kamenů každé učebnice trestního práva. Teorie o trestu (jako zákonem stanoveném právním následku za určité protiprávní jednání) a jeho účelu, které literatura⁷ zmiňuje v souvislosti s trestáním fyzických osob, se však nedají ve velké míře použít na sankcionování právnických osob. Gobert v této souvislosti uznává, že „v trestním právu existují teorie trestu, pokud jde o trestnou činnost fyzických osob.“ Ptá se ale, zdali tyto teorie lze uplatňovat i na osoby právnické, a dochází k závěru, že „v některých případech méně či více vhodně, ale zdá se, že celkově hrají důležitější roli než u osob fyzických.“⁸ První, ihned patrnou diferenciací je rozdíl v legislativním jazyku. Zatímco fyzické osoby „jsou trestány“, tak právnické osoby jsou „sankcionovány“. Hlavním bodem, který je stran sankcionování deliktní odpovědnosti právnických osob potřeba vyřešit, je otázka, nakolik může trestní právo kontrolovat trestné

---

⁴ Musil, J.: Trestní odpovědnost právnických osob- ano či ne? In: Trestní právo. Praha: C.H. Beck, č.7-8, 2000.

⁵ Srov. Jelínek, J.: Trestní odpovědnost právnických osob. Praha: Linde, 2007, s. 100 a Musil, J., Trestní odpovědnost právnických osob- ano či ne? In: Trestní právo. Praha: C.H. Beck, č.7-8, 2000.

⁶ Jelínek, J.: Trestní odpovědnost právnických osob. Praha: Linde, 2007, s. 101.

⁷ Např. Jelínek, J. a kol.: Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část. 2. vydání. Praha: Leges, 2010, s. 347 an. či Novotný, O., Vanduchová, M., Šámal, P. a kol. Trestní právo hmotné. Obecná část. 6. Vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2010, 37 an.

⁸ Gobert, J., Punch, M.: Rethinking Corporate Crime. Cambridge: Cambridge University Press, 2003, s. 217.

činnosti páchané právníky osobami, ale také kriminogenním faktorům objevujícím se v těchto subjektech. Jednání právníků osob se liší stát od státu, a to i v dnešní globalizované době. Závisí na skutečném zájmu státu a vlád postihovat protiprávní činnost právníků osob, na pravomoci orgánů veřejné moci regulovat činnost právníků osob, ale také na aktivitě orgánů činných v trestním řízení, jakým způsobem prověřují trestnou činnost. Je však chybou, a to zejména legislativců, právníků a veřejnosti obecně, pokud předpokládají, že změny v oblasti trestní odpovědnosti právníků osob budou následovat změny v žádoucím jednání právníků osob. Pokud neexistují smysluplné sankce za trestné činy právníků osob, tak ty mohou vidět jako málo výhodné, aby se chovaly jako řádné společnosti vzhledem ke skutečnosti, že mohou hodně ztratit, pokud méně svědomitá konkurence se takto chovat nebude.⁹ Sankcemi, které by měly mít ekonomickou povahu proti právníkům osobám, by se měla sledovat především účinnější ochrana významných společenských zájmů. Toho má být dosaženo hrozbou a výkonem trestních sankcí, které budou schopné ovlivnit jednání právníků osob žádoucím směrem. Mělo by být jakousi výstrahou pro jednatele, ředitele, resp. jiné odpovědné pracovníky, aby v rámci svých kompetencí ovlivňovali fungování společnosti správným směrem.¹⁰

Nejčastějším trestem, který se dá charakterizovat jako trest hlavní, je u trestní odpovědnosti právníků osob peněžitý trest (pokuta). Lze však konstatovat, že pouze s touto sankcí vystačit nelze. Jak je uvedeno dále, teorie i praxe nabízejí širokou škálu trestů alternativních. Volba sankce pak závisí na účelu, kterého chceme potrestáním právníké osoby dosáhnout. Ten může být jednak odstrašující (preventivní), omezující a rehabilitační, edukační či denunciační.¹¹ Tradiční dělení na represivní a preventivní sankce pak dle Heineho ztrácí na významu, neboť většina sankcí nyní směřuje k proaktivnímu přístupu. Některé sankce mohou mít škodlivé sekundární následky pro právníkou osobu, již byly uloženy. Tak např. zabavení majetku společnosti může vyústit až v její konečné uzavření. Podobně účinek

---

⁹ Gobert, J., Punch, M.: *Rethinking Corporate Crime*. Cambridge: Cambridge University Press, 2003, s. 214.

¹⁰ Klátik, J.: *Individuálna trestná zodpovednosť*. In: *Trestná zodpovednosť právníků osob*. Zborník príspevkov z medzinárodnej konferencie konanej dňa 12. Novembra 2009. Bratislava: EUROKÓDEX, s.r.o., 2009, s. 205.

¹¹ Gobert, J., Punch, M.: *Rethinking Corporate Crime*. Cambridge: Cambridge University Press, 2003, s. 219 an.

špatné publicity pramenící ze zveřejnění odsuzujícího rozsudku může vést k významným ztrátám až případnému bankrotu společnosti.¹²

Musil konstatuje, že trest plní u právnických osob preventivní roli, brzdí tendence k protispoločenskému jednání, a to jak u provinilého společenství, tak u potenciálních dalších adeptů. Značný generálně preventivní význam má i prvek společenského odsouzení, který je obsažen v trestu. V konkurenčním prostředí tržní ekonomiky má dobrá pověst velkou hodnotu a její poškození je pocíťováno jako značná újma.¹³ Dobré jméno firmy je jeden z nejcennějších a nejhodnotnějších atributů, které společnost má. Může pak trvat velice drahou dobu, než dobrého jména znovu nabude, pokud tedy k této skutečnosti vůbec dojde. Modifikovaný účel sankcionování právnických osob by měl zahrnout prvky represe, tj. odradit právnickou osobu od dalšího kriminálního jednání. Stejný účinek by mělo mít sankcionování i na ostatní právnické osoby.¹⁴

Gobert uvádí, že omezující účel trestu zahrnuje podmínku, aby se právnická osoba zdržela určitých aktivit při výkonu své činnosti. Rehabilitační účel pak sleduje změnu kriminogenního chování, které právnickou osobu ke spáchání trestného činu vedlo.

Edukační pojetí zdůrazňuje uvědomění si důležitosti dodržování zákona. Členové veřejnosti, občané, nepovažují mnoho trestných činů spáchaných právnickou osobu za „skutečný trestný čin“. Na druhé straně pak může odsouzení právnické osoby v případě trestných činů, u kterých dojde k následku smrti, jiné právnické osobě otevřít oči a ukázat, jakou váhu je nutné přikládat dodržování např. předpisů o bezpečnosti práci. Denunciační efekt odsouzení právnické osoby pak lze shledat zejména v případech vydání odsuzujícího rozsudku („naming and shaming“),¹⁵ který denunciuje jak právnickou osobu, která spáchala trestný čin, tak trestný čin samotný.

Žádoucím efektem trestní odpovědnosti právnických osob je, aby se trestní postih vztahoval pouze na právnickou osobu, jež spáchala trestný čin, aby se ukládaná sankce nedotýkala práv třetích osob, která byla nabyta v dobré víře, aby byl zabezpečený co nejmenší dopad na zaměstnance a věřitele právnické osoby a aby nebyla ukládána sankce znemožňující

---

¹² Eser, A., Heine G., Huber, B.: Criminal Responsibility of Legal and Collective Entities. International Colloquium Berlin 1998. Freiburg im Breisgau: Max-Planck-Inst. Für Ausländisches und Internat. Strafrecht, 1999, s. 238.

¹³ Musil, J., Trestní odpovědnost právnických osob- ano či ne? In: Trestní právo. Praha: C.H. Beck, č.7-8, 2000, s. 5.

¹⁴ Jelínek, J.: Trestní odpovědnost právnických osob. Praha: Linde, 2007, s. 151.

¹⁵ Gobert, J., Punch, M.: Rethinking Corporate Crime. Cambridge: Cambridge University Press, 2003, s. 220.

nebo výrazně ztěžující právo poškozeného na úhradu škody způsobené trestným činem.¹⁶ Existuje nebezpečí, že trestní sankcí uloženou právnické osobě budou postiženi další nevinní lidé, např. věřitelé, jejichž pohledávky nebude možno v důsledku uložených sankcí uspokojit, nebo drobní akcionáři, kteří nemohli závadné chování ovlivnit.¹⁷ Prioritně je třeba sledovat ochranu ostatních právnických osob, které působí na trhu v souladu s právními předpisy a zákony respektují, ačkoliv to budou právě fyzické osoby, které budou snášet následky trestu.¹⁸

3 Dělení sankcí

Sankce ukládané právnickým osobám prostředky trestního práva považuji za vhodné a účelné rozdělit do několika kategorií, a to na:

- 1) peněžité sankce,
- 2) sankce poškozující reputaci právnické osoby,
- 3) sankce omezující právnickou osobu,
- 4) sankce nápravného charakteru pro právnickou osobu.

Obdobné dělení provedl Čentěš, který sankce dělí z pohledu vědy trestního práva na sankce: 1) směřující proti reputaci právnických osob, 2) postihující majetek právnických osob, 3) směřující proti činnosti právnických osob, 4) postihující samotnou existenci právnických osob.¹⁹

3.1 Peněžité sankce

Forma pokuty (peněžitého trestu) je vhodným druhem trestu v případě trestných činů spáchaných za účelem zvýšení zisku právnické osoby. Mezi výhody tohoto druhu trestu patří, že je nejjednodušší formou trestu s relativně snadným vymáháním a jasným exekučním titulem a nevyžaduje další zbytečné náklady. Právnická osoba pokračuje ve své běžné činnosti

---

¹⁶ Kocina, J.: Trestní odpovědnost právnických osob a práva třetích osob. In: ACTA UNIVERSITATIS BRUNENSIS IURIDICA No 337. Brno: Masarykova univerzita, 2008, s. 1730.

¹⁷ Musil, J., Trestní odpovědnost právnických osob- ano či ne? In: Trestní právo. Praha: C.H. Beck, č.7-8, 2000, s. 5.

¹⁸ Čentěš, J., Prikryl, O.: Úvahy o trestnej zodpovednosti právnických osob v trestnom zákone. In: ACTA UNIVERSITATIS BRUNENSIS IURIDICA No 337. Brno: Masarykova univerzita, 2008, s. 1697.

¹⁹ Čentěš, J., Prikryl, O.: Úvahy o trestnej zodpovednosti právnických osob v trestnom zákone. In: ACTA UNIVERSITATIS BRUNENSIS IURIDICA No 337. Brno: Masarykova univerzita, 2008, s. 1696.

a zaplatí peněžité trest, z kterého lze potenciálně odškodnit poškozené osoby. Opodstatněnou otázkou je, jak vysoký peněžité trest zvolit.²⁰ Uložená peněžité sankce by měla být v takové výši, aby uložený trest znatelně převyšoval protiprávním jednáním vytvořený zisk, protože v opačném případě si právnická osoba může spočítat, že takové protiprávní jednání se jí vyplatí.²¹ Zároveň ovšem nelze opomenout skutečnost, že stejná pokuta za stejné jednání může být pro některou společnost zcela bezvýznamného charakteru, pro jinou pak může mít likvidační efekt. Je třeba, aby částka byla v takové výši a měla natolik silný prevenční odstrašující efekt, aby se právnické osobě v budoucnu nevyplatilo dopouštět se trestné činnosti.²² Výše pokuty však v praxi často není dostatečně vysoká, aby právnickou osobu

---

²⁰ V USA jsou v současnosti soudy instruovány směrnicí Spojených států amerických o odsuzování (The United States Sentencing Guidelines, dále jen „USSG“), která je v účinnosti od 1. listopadu 1991. Vydání předpisu předcházely čtyři základní předpoklady, které měla směrnice naplnit:

- 1) pachatel, kterým je právnická osoba, by měla napravit škodu způsobenou trestným činem,
- 2) právnické osoby, které jsou provozovány za účelem trestné činnosti, by měly být zbaveny veškerého zisku z takového jednání plynoucího,
- 3) právnickým osobám, které nejsou provozovány za účelem páchaní trestné činnosti, by měl být uložen peněžité trest v závislosti na závažnosti trestného činu a zavinění právnické osoby,
- 4) probaci lze považovat jako vhodný druh trestu v případě, že je následována dalšími druhy trestu, nebo tehdy, pokud obžalovaná právnická osoba učiní opatření směřující k tomu, že se v budoucnu trestného činu nedostí.

Soud musí právnické osobě vždy, pokud je to možné, uložit náhradu škody způsobené trestným činem a eliminování hrozby budoucí škody. Za vhodný druh trestu USSG v této souvislosti považuje tzv. obecně prospěšné práce prováděné právnickou osobou (Community Service Order). Soud musí také uložit kompenzaci obětem trestného činu, tedy v tomto případě poškozeným, kteří jsou známi.

Hlavní sankcí podle USSG je pokuta, kterou americké soudy ukládají často v řádech milionů až stovek milionů dolarů. USSG však jednoduše doporučuje, aby pokuta byla dostatečně vysoká, aby mohl být zabaven veškerý čistý zisk plynoucí ze spáchaného trestného činu. USSG stanoví třífázový proces výpočtu pokuty. Za prvé, soud stanoví základní výši pokuty, která odráží závažnost trestného činu, kterého se právnická osoba dopustila. Za druhé, soud násobí základní výši pokuty číselným faktorem odrážejícím zavinění právnické osoby („culpability score“). Tento číselný faktor má na počátku hodnotu čísla 5, které může dosáhnout až hodnoty 10, nebo naopak 0, v závislosti na přitěžujících a polehčujících okolnostech. Tento výsledek zařadí získanou výši pokuty do určitého doporučeného rozsahu uložitelné pokuty, ze kterého pak soud ve třetí fázi ukládá vhodnou výši pokuty na základě svého uvážení. (Zpracováno dle Gobert, J., Punch, M.: *Rethinking Corporate Crime*. Cambridge: Cambridge University Press, 2003 a Wells, C.: *Corporation and Criminal Responsibility*. Second Edition. Oxford: Oxford University Press, 2005).

²¹ Gobert, J., Punch, M.: *Rethinking Corporate Crime*. Cambridge: Cambridge University Press, 2003, s. 222.

²² Ve Velké Británii je praktickým problémem skutečnost, že pokuty udělované za protiprávní jednání právnických osob jsou velice nízké, takže nemají očekávaný efekt. Soudní limity, které určují, jakou maximální

odstrašila od spáchání trestného činu.²³ Objevuje se ovšem názor, že částka, která by měla dostatečně odstrašující efekt, by pak musela být natolik vysoká, že v případě odsouzení právnické osoby a uložení v tomto smyslu relevantního trestu by byla konsekvencí pro právnickou osobu likvidace.²⁴ Peněžité tresty s sebou však nesou také nežádoucí sekundární důsledky (spill-over effect), které v konečném důsledku pocítí osoby odlišné od potrestané právnické osoby. Mohou jimi být zákazníci potrestané společnosti, kteří břemeno trestu ponесou v podobě zvýšených cen určitého produktu. Mohou jimi být zaměstnanci společnosti, která jim v důsledku uložené pokuty buď může snížit mzdu, anebo může některé zaměstnance rovnou propustit. Udělená pokuta tak ve skutečnosti může být přenesena na zákazníky ve formě vzrůstajících cen nebo na zaměstnance, kteří se pro společnost, jež chce ušetřit, stanou přebytnými.²⁵ V případě např. státních podniků pak takovou pokutu ve svém důsledku

---

pokutu může soud za takové protiprávní jednání uložit, spolu se soudcovskou mentalitou znamenají, že právnické osoby svoji odpovědnost za trestné činy neberou dostatečně vážně. Podle Health and Safety Executive z roku 2001 byl průměrný peněžité trest v letech 1999-2000 těsně pod 5000 liber u deliktů porušujících zdraví a bezpečnost. U deliktů, kde byla následkem smrt, pak v letech 1998-1999 byla průměrná uložená částka 6 060 liber v rozhodnutích judikovaných Magistrate Courts a 32 632 liber u Crown Court..

Od roku 1999 se v rozhodování britských soudů uplatňují tzv. Howe Criteria dle precedentu R v F Howe & Son (Engineers) Ltd. Soud se zabýval otázkou, jaká kritéria je vhodné vzít v úvahu pro určení výše peněžitého trestu. Na počátku je třeba zvážit okolnost, zdali se právnická osoba dopustila protiprávního jednání za účelem zisku. Obecně shrnuto, soud identifikoval několik kritérií pro uložení trestu. Jedná se o: rozsah porušení zákona; závažnost porušení norem právnickou osobou; stupeň riziku a rozsah nebezpečí plynoucího z jednání právnické osoby; způsob zavinění právnické osoby; o povahu skutku, zdali se právnická osoba dopustila izolovaného jednání, nebo zdali se jednalo o pokračující trestnou činnost; prostředky (zdroje) obžalované právnické osoby a konečně účinek, který by pokuta pro obžalovanou právnickou osobu přinesla. Soud zmínil také polehčující okolnosti, které je nutné brát na zřetel: okamžité přiznání odpovědnosti za protiprávní jednání, včasné přiznání viny, nápravná opatření, která společnost nastolila před vynesením rozsudku a dosavadní čistý rejstřík.

Gobert dále uvádí kritéria, která soud nepovažoval dle jeho názoru za nutné zmínit, neboť jsou zřejmá, a to: uvědomování si nebezpečí, kterého se právnická osoba dopouštěla svým jednáním; postoj právnické osoby k riziku plynoucímu z takového jednání; zdali právnická osoba věděla, že se dopouští protiprávního jednání či nikoliv; postoj ke spáchanému trestnému činu a k poškozeným a konečně míru spolupráce s orgány činnými v trestním řízení. (Zpracováno dle Gobert, J., Punch, M.: Rethinking Corporate Crime. Cambridge: Cambridge University Press, 2003 a Wells, C.: Corporation and Criminal Responsibility. Second Edition. Oxford: Oxford University Press, 2005).

²³ Wells, C.: The Decline and Rise of English Murder: Corporate Crime and Individual Responsibility. In: Criminal Law Review 788, s. 794 an.

²⁴ Stone, C.D.: Where the Law Ends. The Social Control of Corporate Behaviour. Harper & Row, 1975.

²⁵ Gobert, J., Punch, M.: Rethinking Corporate Crime. Cambridge: Cambridge University Press, 2003

zaplatí všichni. Dalším argumentem, který zaznívá, je fakt, že vedoucí pracovníky, tedy osoby, které ponесou na trestném činu spáchaném právnickou osobu pravděpodobně největší vinu, forma pokuty zasáhne méně nežli akcionáře či zaměstnance společnosti. Právnické osoby jsou mnohdy vlastněny značným a rozličným množstvím akcionářů, kteří mají malou či dokonce žádnou možnost nad každodenním řízením společnosti. Členové společnosti (akcionáři) nejsou obvykle osobně odpovědní za chod společnosti, ale nemohou se vyhnout důsledkům rozhodnutí vedoucích pracovníků.²⁶ Ti pak mají v takové společnosti kontrolu nad právnickou osobou, kterou nevlastní, a to v takovém majetkovém rozsahu, kterého by žádný akcionář prakticky téměř nikdy nedosáhl.²⁷ V tomto momentě je žádoucí se zeptat, zdali cíle akcionářů a běžných zaměstnanců právnické osoby jsou identické či skoro identické s cíli vedoucích pracovníků právnické osoby a zdali se nelze výše uvedeným sekundárním následkům pokuty uložené právnické osobě vyhnout pomocí volby účinnější sankce. Řešení nachází Coffee, podle kterého by právnická osoba mohla být odsouzena k emisi nových akcií v hodnotě výše pokuty (tzv. equity fine²⁸), jíž by soud jinak uložil. Tyto akcie by byly volně obchodovatelné, a tím pádem by bylo možné posléze odškodnit poškozené spáchaným trestným činem nebo provést restituci.²⁹ Gobert navrhuje nově emitované akcie rovnou převést na osoby, které byly trestným činem poškozeny. Bylo by pak na jejich svobodném rozhodnutí, zdali si akcie ponechají, či je dále převedou nebo prodají.³⁰

3.2 Sankce poškozující reputaci právnické osoby

Za nejvýznamnější sankci poškozující reputaci právnické osoby je třeba považovat trest zveřejnění odsuzujícího rozsudku. Bude se jednat o zveřejnění na náklady odsouzené právnické osoby nejčastěji v nějakém celostátním či krajském deníku v závislosti na povaze spáchaného trestného činu, či lze uvažovat i o jiné formě média, jako je např. rozhlas či

---

²⁶ Pop, A.I.: *Criminal Liability of Corporations- Comparative Jurisprudence*. Michigan State University College Of Law, 2006, s. 37.

²⁷ Wells, C.: *Corporation and Criminal Responsibility*. Second Edition. Oxford: Oxford University Press, 2005, s. 38.

²⁸ Wells, C.: *Corporation and Criminal Responsibility*. Second Edition. Oxford: Oxford University Press, 2005, s. 36.

²⁹ Coffee, J.: „No Soul to Damn: No Body to Kick“: n Unscandalized Inquiry into the Problem of Corporate Punishment. In: *Michigan Law Review* 79, s. 386 an.

³⁰ Gobert, J., Punch, M.: *Rethinking Corporate Crime*. Cambridge: Cambridge University Press, 2003, s. 232.

televize, ale také internet. Zveřejnění odsuzujícího rozsudku může právnickou osobu natolik stigmatizovat, že zákazníci mohou její produkty ignorovat. Takový bojkot zákazníků pak může mít celkově o mnoho závažnější negativní efekt pro společnost nežli udělená pokuta. Je ovšem zřejmě, že takovýto potenciální účinek nelze dopředu předvídat.³¹ Pozitivním dopadem pak může být fakt, že se o protiprávním jednání právnické osoby dozví i zaměstnanci či spotřebitelé, kteří byli tímto jednáním poškozeni a kteří netušili, odkud zdroj poškození např. jejich zdraví přichází.

Lze také uvažovat o druhu trestu ve formě prohlášení o trestném činu směřovaném akcionářům společnosti či cíleném sdělení relevantní veřejnosti, tedy spotřebitelům či zákazníkům určitého produktu, o tom, že společnost prodávala závadné a potenciálně nebezpečné produkty či zboží.

3.3 Sankce omezující právnickou osobu

Hlavním cílem sankcí omezujících právnickou osobu je zdržení se do budoucna protiprávního jednání, které vedlo právnickou osobu ke spáchání trestného činu. Prostředky jak toho dosáhnout jsou následující: zákaz výkonu některých činností, vyloučení z daňových výhod a dotací či zákaz reklamy na zboží nebo služby. Nejzávažnější sankcí je zrušení právnické osoby, které má pro právnickou osobu analogické důsledky jako pro fyzickou osobu trest smrti. Při uložení tohoto druhu sankce je vhodné, aby soud zároveň uložil zákaz činnosti vedoucím pracovníkům společnosti tak, aby se po zrušení právnické osoby nemohli tyto osoby dopouštět nežádoucího jednání v jiné právnické osobě.³²

3.4 Sankce nápravného charakteru pro právnickou osobu

Účelem tohoto druhu sankcí je směřování právnické osoby ke zdržení se jednání, kterým by se dopouštěla trestné činnosti. Je možné tedy hovořit o zdůrazněném preventivním efektu sankcí tohoto druhu, kdy tyto trvají pouze po dobu, kdy je právnická osoba nebezpečná z titulu svého předchozího protiprávního jednání. Cílem nápravných sankcí je zejména napravit způsobenou škodu nebo obnovit předešlý stav (bude se jednat např. o znečišťovatele

---

³¹ Gobert, J., Punch, M.: *Rethinking Corporate Crime*. Cambridge: Cambridge University Press, 2003, s. 216.

³² K tzv. phoenix company srov. Gobert, J., Punch, M.: *Rethinking Corporate Crime*. Cambridge: Cambridge University Press, 2003, s. 242.

vodního toku, znečišťovatele vzduchu apod.). Patří mezi ně např. zákaz výkonu některých činností či pozastavení licence po stanovenou omezenou dobu, jmenování dočasného správce soudním orgánem, podmíněně odložený peněžitý trest, náhrada škody, obnovení předešlého stavu či tzv. obecně prospěšné práce uložené právnické osobě (Community Service Order).³³

Smyslem tzv. obecně prospěšných prací uložených právnické osobě je, aby právnická osoba v rámci své činnosti, kterou se zabývá, pomohla nejvíce poškozeným a znevýhodněným osobám, které nesly důsledky její trestné činnosti. Soud pak v takovém případě stanoví výši pokuty, avšak místo jejího uložení její výši převede na hodnotu výkonu obecně prospěšných prací uložených právnické osobě. Rozpočet těchto prací a strukturu jejich rozsahu pak provede soudem přizvaný nezávislý odborník. Takto se lze vyhnout negativním sekundárním důsledkům peněžité sankce, naopak v některých případech může paradoxně dojít ke zvýšení reputace společnosti (např. stavba knihovny či nemocnice). Negativním aspektem tzv. obecně prospěšných prací uložených právnické osobě je velké riziko jejich možného zneužití.

Nápravným směrem směřují i tzv. probační programy uložené právnickým osobám. Po určitou stanovenou dobu se právnická osoba musí zdržet určitého jednání či předložit vlastní nápravná opatření, která pak soud může přijmout. Vychází se ze skutečnosti, že právnická osoba zná nejlépe vnitřní prostředí společnosti a ona sama je tak nejlépe schopná identifikovat problémy, které vedly k protiprávnímu jednání, a do budoucna se mu tak vyhnout. Toto zahrnuje vylepšené mechanismy pro výběr nových zaměstnanců, lepší vzdělávací programy pro firemní pracovní síly a zavedení účinných monitorovacích systémů³⁴ či zlepšení pracovních podmínek pro zaměstnance. Soud je pak informován o pokrocích v rámci probačního programu jednak zprávami od samotné společnosti, jednak zprávami od probačního úředníka.³⁵ Náklady probačního programu nese odsouzená právnická osoba. Účel probačního trestu je jak odstrašující, tak rehabilitační.³⁶ Lze shrnout, že v případech

---

³³ Gobert, J., Punch, M.: Rethinking Corporate Crime. Cambridge: Cambridge University Press, 2003, s. 233 an.

³⁴ Stone, C.D.: Where the Law Ends. The Social Control of Corporate Behaviour. Harper & Row, 1975.

³⁵ Gobert, J., Punch, M.: Rethinking Corporate Crime. Cambridge: Cambridge University Press, 2003, s. 245.

³⁶ Tzv. program souladu (Compliance Programme). Soud může uložit tzv. probační program zahrnující formulaci a komunikaci předpisů a pravidel zaměstnancům právnické osoby, účinný dohled nad zaměstnanci, audit finančních toků a prostředků právnické osoby, míru účasti vysoce postavených představitelů společnosti v tomto programu a nastavení vhodných vnitřních mechanismů reagujících na spáchaný trestný čin. Soud je instruován uložit tzv. probační program podle USSG v následujících případech:

- uložení probačního programu je nezbytné, aby byla zajištěna restituce nebo výkon peněžitého trestu

právnických osob, které úspěšně probační program podstoupí, dochází ke zlepšení jejich rozhodovacího procesu a k restructurování pozitivním směrem.

4 Sankce v mezinárodněprávní oblasti a předpisech Evropské unie

Zakotvení deliktů odpovědnosti právnických osob do vnitrostátních právních řádů vyžaduje několik desítek mezinárodních smluv a předpisů Evropské unie.³⁷ Tyto dokumenty striktně nežádají zavedení tzv. pravé trestní odpovědnosti. Mezinárodní úmluvy obecně stanoví, aby sankce byly účinné, přiměřené a odstrašující (effective, proportionate and dissuasive), avšak nutně nepožadují, aby o nich bylo rozhodováno v trestním řízení. Je třeba ovšem vidět, že svojí závažností se rovnají obdobným sankcím ukládaným v rámci trestního řízení, proto se někdy zkratkovitě dovozuje, že jejich ukládání se může odehrávat pouze na platformě trestního práva.³⁸ Některé mezinárodní úmluvy pak uvádějí demonstrativní výčet sankcí. Tak např. Úmluva o boji proti podplácení zahraničních veřejných činitelů v mezinárodních podnikatelských transakcích ze 17. prosince 1997 sjednaná v Paříži a vyhlášena jako sdělení Ministerstva zahraničních věcí (dále jen „MZV“) č. 25/2000 Sb. m. s. v čl. 3. odst. 3 požaduje zajištění a konfiskaci výnosů z trestné činnosti. Mezinárodní úmluva o potlačování financování terorismu přijatá rezolucí VS OSN dne 9. prosince 1999 a vyhlášená jako sdělení MZV č. 18/2006 Sb. m. s. uvádí v čl. 5 odst. 3 jako příklad peněžitou

-
- pokud má právnícká osoba více jak 50 zaměstnanců, ale nemá účinný program na zjišťování a předcházení páchaní trestných činů
  - pokud se právnícká osoba dopustila podobného protiprávního jednání v předcházejících pěti letech
  - pokud vysoce postavení představitelé právnícké osoby se na trestném činu podíleli, ačkoliv se podobného protiprávního jednání dopustili v předcházejících pěti letech
  - pokud je potřeba zajistit organizační změny v právnícké osobě, aby se snížila pravděpodobnost toho, že spáchá obdobný trestný čin v budoucnosti
  - pokud v odsuzujícím rozsudku není uložen trest ve formě pokuty

USSG dále zahrnuje požadované a doporučené omezení a povinnosti. Tzv. program souladu byl poprvé aplikován v případě US v Atlantic Richfield Co, kde soud uložil právnícké osobě vypracování probačního programu proti zabránění úniku oleje během 45 dní (Zpracováno dle Gobert, J., Punch, M.: Rethinking Corporate Crime. Cambridge: Cambridge University Press, 2003 a Wells, C.: Corporation and Criminal Responsibility. Second Edition. Oxford: Oxford University Press, 2005).

³⁷ Jejich obsáhlý, avšak neúplný výčet podává např. Jelínek, J.: Trestní odpovědnost právnických osob. Praha: Linde, 2007, s. 109 an.

³⁸ Král, V.: K trestní odpovědnosti právnických osob- východiska, obsah a systematika zákonné úpravy. In: Trestněprávní revue. Praha: C.H. Beck, č. 4, 2002.

sankci. V čl. 8 hovoří o závazku států přijmout normy umožňující zabavení a konfiskaci finančních prostředků použitých a vyčleněných k páčání trestné činnosti a výnosů z takové činnosti pocházejících.³⁹ Trestněprávní úmluva o korupci podepsaná ve Štrasburku dne 27. ledna 1999 a vyhlášená jako sdělení MZV č. 70/2002 Sb. m. s. ve znění sdělení MZV č. 43/2009 Sb. m. s. požaduje přijetí peněžitých trestů (čl. 19 odst. 2) a možnost konfiskace nebo jiného postihu prostředků a výnosů z trestné činnosti (čl. 19 odst. 3).

Právní předpisy Evropské unie v příslušných dokumentech stanoví postih právnických osob za spáchané protispolečenské činy. Lze konstatovat, že tyto předpisy zakotvují povinnost přijetí nezbytných opatření členským státem, na základě kterých bude možné právnickou osobu postihnout účinnými, přiměřenými a odstrašujícími sankcemi, a upravuje jejich demonstrativní výčet. Např. Druhý protokol k Úmluvě EU o ochraně finančních zájmů Evropských společenství ze dne 19. června 1997 stanoví jako sankce trestněprávní nebo jiné finanční postihy a opatření, které musí být účinné, přiměřené a odstrašující (čl. 4). K alternativám finančního postihu patří neposkytnutí veřejných dotací či jiné pomoci, dočasný či trvalý zákaz obchodní činnosti, nucený soudní dohled, soudním příkazem nařízená likvidace či zabavení nebo odstranění nástrojů a výnosů trestného činu nebo ustanovení jejich náhrady.⁴⁰ Rámcové rozhodnutí Rady EU ze dne 19. července 2002 o boji proti obchodování s lidmi (2002/629/SVV) stanoví sankce v čl. 5 následujícím způsobem: *každý členský stát přijme nezbytná opatření, aby odpovědnou právnickou osobu bylo možné postihnout účinnými, přiměřenými a odrazujícími sankcemi, které zahrnují pokuty trestní nebo jiné povahy a mohou zahrnovat i jiné sankce, například*

- a) zbavení oprávnění pobírat veřejné výhody nebo podpory,*
- b) dočasný nebo trvalý zákaz provozování obchodních činností,*
- c) uložení soudního dohledu,*
- d) zrušení rozhodnutím soudu,*
- e) dočasné nebo trvalé uzavření provozoven, jichž bylo využito ke spáchání protiprávního jednání.*⁴¹

---

³⁹ Právě tyto tři zmíněné mezinárodní smlouvy požadující zavedení deliktní odpovědnosti jsou pro Českou republiku závazné.

⁴⁰ Huber, B.: Trestní odpovědnost korporací. In: Trestní právo. Praha: C.H. Beck, č. 9, 2000.

⁴¹ Obdobným výčtem sankcí co do typu disponují i další rámcová rozhodnutí Rady EU, např. Rámcové rozhodnutí Rady EU ze dne 13. června 2002 o boji proti terorismu (2002/475/SVV), Rámcové rozhodnutí Rady EU ze dne 28. listopadu 2003 o posílení trestního rámce s cílem zabránit napomáhání k nepovolenému vstupu, tranzitu a pobytu (2002/946/SVV), Rámcové rozhodnutí Rady EU ze dne 22. prosince 2003 o boji proti

Považuji za vhodné zmínit Doporučení Rady ministrů ES č. 88 (18) ze dne 20. října 1988⁴², které stanoví rozsáhlý seznam sankcí, které by státy měly zvážit při jejich uložení podnikům (enterprises) majíce zvláštní pozornost k prevenci další trestné činnosti a k poskytnutí odškodnění či náhrady poškozeným trestným činem, který byl spáchaný právnickou osobou. Doporučení neupřednostňuje žádný druh sankce či opatření. Při rozhodování o zvolené sankci či opatření zejména peněžité povahy, je však požadováno jako žádoucí vzít v úvahu ekonomický prospěch podniku z jeho nezákonných činností. Výčet sankcí a opatření je následující:

- napomenutí, důtka a reorganizace;
- vydání odsuzujícího rozsudku, avšak bez sankce;
- pokuta či jiná peněžité sankci;
- zabavení majetku, jehož bylo užito ke spáchání trestného činu nebo představujícího zisky ze spáchané nezákonné činnosti;
- zákaz některých činností, zejm. vyloučení z obchodování s orgány veřejné správy;
- vyloučení z daňových výhod a dotací;
- zákaz reklamy na zboží nebo služby;
- zrušení licence;
- odvolání vedoucích pracovníků;
- jmenování dočasného správce soudním orgánem;
- uzavření podniku;
- zrušení podniku;
- náhrada škody a/nebo obnovení předešlého stavu ve vztahu k poškozenému;
- zveřejnění odsuzujícího rozsudku o uložení sankce nebo opatření.

5 Úprava sankcionování deliktů odpovědnosti právnických osob prostředky trestního práva ve vybraných evropských zemích

Sankcionování deliktů odpovědnosti právnických osob prostředky trestního práva přináší mnoho možností, úvah, myšlenek a souvztažností, jak ostatně vyplývá z předchozích

---

pohlavnímu vykořisťování dětí a dětské pornografii (2004/68/SVV) či Rámcové rozhodnutí Rady EU ze dne 27. ledna 2003 o trestněprávní ochraně životního prostředí (2003/80/SVV).

⁴² Recommendation No. R (88) 18 of the Committee of Ministers to member states concerning liability of enterprises having legal personality for offences committed in the exercise of their activities.

kapitol. Pokládám za správné nezústat pouze u teoretických východisek, ale přiblížit čtenáři též úpravu tohoto sankcionování ve vybraných právních řádech evropských zemí.

Dánsko

Dánská právní úprava trestní odpovědnosti právnických osob vychází z dánského trestního zákoníku přijatého v roce 1995. Jediným možným trestem, který lze dle tohoto zákona právnické osobě uložit, je potrestání ve formě pokuty, pokud je takový trest uložen zákonem nebo na základě zákona (§ 25). Výši pokuty určuje soud, avšak není vázán její minimální ani maximální výší. Další možnou sankcí, kterou trestní zákoník připouští, je dle ustanovení § 75 odst. 1 ochranné opatření zabavení výnosů získaných z jakéhokoliv trestného činu nebo částky jím rovnající se, a to buď v plném rozsahu, anebo částečně. V případě, že výše částky není dostatečně prokázána, může být zabavena částka, která se rovná pravděpodobné částce výnosů z trestné činnosti. Podle ustanovení § 75 odst. 2 lze preventivně pro zabránění páčání další trestné činnosti, nebo pokud to odůvodňují zvláštní okolnosti, zabavit předměty, které byly nebo měly být užity ke spáchání trestného činu, či předměty získané trestným činem. Místo předmětů zmíněných v odstavci 2 lze zabavit peněžní částku či její část rovnající se hodnotě takových předmětů (§ 75 odst. 3).

Estonsko

Estonský trestní zákoník z roku 2001 umožňuje právnické osobě uložit trest ve formě pokuty a povinného rozpuštění (zrušení). Dle ustanovení § 44 odst. 8 tohoto zákona může soud uložit právnické osobě peněžité trest od 50 000 do 250 000 000 estonských korun (cca 3200 až 16 000 000 euro) za spáchaný trestný čin. Peněžité trest lze uložit právnické osobě i jako doplňující trest spolu s povinným rozpuštěním (zrušením). Soud nebo zvláštní soudní orgán může stanovit pokutu ve výši 500 až 500 000 estonských korun (cca 32 až 32 000 euro) právnické osobě, která spáchá méně závažný trestný čin. (§ 47 odst. 2)⁴³. Úpravu povinného rozpuštění (zrušení) právnické osoby nalezneme v ustanovení § 46. O něm soud rozhoduje v případě právnické osoby, která se dopustila trestného činu, pokud se páčání trestné činnosti stalo součástí činností právnické osoby. V ustanoveních § 83- 86 estonského trestního zákoníku pak nalezneme úpravu zabavení věci užité ke spáchání trestného činu nebo výnosů z takového trestného činu jakožto dalšího typu sankce.

---

⁴³ Rozdělení trestných činů nalezneme v § 3 estonského trestního zákoníku.

Finsko

Finská úprava sankcionování trestní odpovědnosti právnických osob je upravena v trestním zákoníku č. 39/1889 v hlavě deváté. Umožňuje uložit tzv. podnikovou pokutu (§5), která musí být uložena v celých finských korunách a jejíž výše činí nejméně 5 000 finských korun a nejvíce 5 000 000 finských korun (cca 850 až 850 000 euro). Konkrétní výše této pokuty (§6) závisí na povaze a rozsahu zavinění a účasti vedení společnosti (kritérii jsou povaha a závažnost trestného činu a postavení pachatele trestného činu jako člena orgánů právnické osoby) a zároveň finanční stav právnické osoby (posuzuje se velikost právnické osoby, její platební schopnost, stejně tak jako její příjmy a další základní ukazatele finančního stavu společnosti). Zákon dále připouští uložení tzv. společné podnikové pokuty takové právnické osobě, která se dopustila souběhu dvou a více trestných činů. Dle ustanovení § 16 v hlavě druhé finského trestního zákoníku lze právnickou osobu sankcionovat též propadnutím finančního prospěchu nebo majetku užitého ke spáchání trestného činu.

Litva

Litevský trestní zákoník z roku 2000 říká, že za jeden trestný čin lze uložit pouze jeden trest (§ 43 odst. 3). Těmi jsou dle § 43 odst. 1 pokuta, jejíž výše může činit až 50 000 násobek životního minima (§ 47 odst. 4), omezení činnosti právnické osoby, jehož podstatou je jednak zákaz provozování určité činnosti, ale také uzavření pobočky právnické osoby (§ 52) na jeden rok až pět let, a nakonec zrušení právnické osoby (§ 53). Společně s jedním z výše uvedených trestů je soud oprávněn rozhodnout také o dalším druhu sankce, kterým je zveřejnění odsuzujícího rozsudku v hromadných sdělovacích prostředcích (§ 43 odst. 2) či ochranné opatření zabavení majetku (§ 72).

Lotyšsko

Základem právní úpravy zabývající se trestní odpovědností právnických osob je v Lotyšsku trestní zákoník z roku 1998, který detailně upravuje sankcionování trestní odpovědnosti právnických osob v podobě tzv. donucovacích opatření. Dle ustanovení § 70.2 odst. 1 lze právnické osobě uložit jedno z následujících donucovacích opatření, kterými jsou:

- 1) likvidace
- 2) omezení práv
- 3) zabavení majetku
- 4) peněžní pokuta.

Právnícká osoba může být dle lotyšského trestního zákoníku dále odsouzena k tzv. dodatečným donucovacím opatřením (§ 70.2 odst. 2), kterými jsou:

- 1) zabavení majetku
- 2) náhrada způsobené škody.

Likvidací právnické osoby (§ 70.3) se dle lotyšského trestního zákoníku rozumí její povinné rozpuštění, rozpuštění její pobočky, obchodního zastoupení nebo organizační složky. K tomuto trestu soud právnickou osobu odsoudí v případě, že byla založena za účelem páčání trestné činnosti, anebo pokud se dopustila závažného či zvlášť závažného trestného činu. Majetek společnosti v takovém případě propadá státu vyjma majetku, který je nezbytný pro uspokojení zaměstnanců, státu a věřitelů právnické osoby. Omezením práv (§ 70.4) se myslí zbavení práva na uskutečňování podnikatelských aktivit, k nimž je potřeba získání povolení na základě právního předpisu, nebo zákaz vykonávat určitý druh činnosti po dobu nejméně jednoho roku a nejvýše pěti let. Zabavení majetku (§ 70.5 odst. 1) je uloženo na základě rozhodnutí soudu a může být stanoveno jako propadnutí celého majetku společnosti nebo pouze jeho části. Nedochozí k propadnutí majetku nutného k uspokojení závazků vůči společnosti, pokud je majetek nezbytný ke splnění povinnosti zaměstnanců, věřitelů a státu. Trest propadnutí majetku má charakter donucovacího opatření buď hlavního, anebo doplňkového. Čtvrtým donucovacím opatřením, které lotyšský trestní zákoník připouští, je peněžní pokuta (§ 70.6), jejíž výše se pohybuje v rozmezí jednoho až desetitisícového násobku minimální mzdy v okamžiku, kdy je vydán odsuzující rozsudek. Při spáchání závažných a zvlášť závažných trestných činů lze uložit výše zmíněné tresty, tedy likvidaci právnické osoby, omezení práv právnické osoby, zabavení majetku či peněžní pokutu. V ostatních případech lze rozhodnout pouze o peněžní pokutě (§ 70.2 odst. 3 a 4). Mezi dodatečná donucovací opatření patří zabavení majetku, které soud může vyřknout, pokud právnická osoba získala trestným činem majetkový prospěch a jako základ bylo uloženo omezení práv nebo peněžní pokuta (§ 70.5). Soud musí v rozsudku přesně určit, který majetek bude zabaven. (odst. 2). V případě zabavení celého majetku právnické osoby je třeba nejprve uspokojit závazky vůči zaměstnancům, státu a věřitelům právnické osoby. (odst. 3). Zabavení majetku se dotýká i majetku, který byl převeden na jinou právnickou či fyzickou osobu (odst. 4). Náhradou způsobené škody (§ 70.7) se myslí kompenzace hmotné škody způsobené v důsledku trestného činu stejně tak jako náprava dalších zájmů chráněných zákonem a ohrožení práv (odst. 1). Škoda musí být nahrazena nebo napravena z prostředků právnické osoby.

Dle ustanovení § 70.8 soud při stanovení donucovacího opatření bere v úvahu povahu trestného činu a způsobenou újmu (odst. 1). Další hlediska jsou stanovena v odstavci 2 a jsou jimi: konkrétní jednání právnické osoby, postavení fyzické osoby v orgánech právnické osoby, povaha a důsledky jednání právnické osoby, opatření, která právnická osoba přijala, aby zabránila páčání nové trestné činnosti, a velikost, druh činnosti a finanční situace právnické osoby.

Maďarsko

Maďarský právní řád zakotvuje trestní odpovědnost právnických osob⁴⁴ v zákoně č. 104/2001, o trestních opatřeních proti právnickým osobám.⁴⁵ Tento zákon se vztahuje na právnické osoby (jogi személy) definované v ustanovení § 1 odst. 1 cit. zák. Trestní sankce, které zahrnují poměrně široký katalog trestů, jsou uvedeny v ustanoveních § 4-6 cit. zák. Rozumí se jimi zrušení právnické osoby, omezení činnosti právnické osoby a pokuta. Zrušení právnické osoby lze uložit pouze samostatně, zatímco omezení činnosti a pokutu lze uložit vedle sebe (§ 3 odst. 3).

Právnickou osobu lze zrušit tehdy (§ 4), jestliže byla vytvořena za účelem zastření páčání trestné činnosti anebo skutečná činnost právnické osoby slouží k zastření páčání trestné činnosti a ta v takovém případě neplní svou ekonomickou činnost. Dle ustanovení § 4 odst. 3 cit. zák. nelze zrušit právnickou osobu, pokud by byl ohrožen výkon povinností státní či lokální vlády, dále pokud právnická osoba plní úkoly veřejné služby nebo pokud má strategický význam v národním hospodářství, a konečně pokud plní úkoly národní obrany nebo jiné zvláštní úkoly sloužící k takovému účelu.

Dle ustanovení § 5 cit. zák. lze omezit činnost právnické osoby na dobu od jednoho roku do tří let. Právnické osobě lze uložit a) zákaz emitování akcií pomocí veřejné nabídky, b) zákaz účasti na veřejných zakázkách, c) nemožnost udělení koncese k provozování činnosti, d) zákaz mít užitek jako organizace veřejné služby, e) zákaz přijímat podporu od obecní nebo centrální vlády, cizích států, Evropské unie či dalších mezinárodních organizací, f) zákaz provozování dalších činností, které soud zakázal. Udělení příslušného trestu dle ustanovení §

---

⁴⁴ Více k maďarské právní úpravě trestní odpovědnosti právnických osob např. Nagy, A.Z.: Some problems of the Criminal Liability of Legal Entity in Criminal Dogmatics. In: ACTA UNIVERSITATIS BRUNENSIS IURIDICA No 337. Brno: Masarykova univerzita, 2008, s. 1753 an.

⁴⁵ Jogi személlyel szemben alkalmazható büntetőjogi intézkedésekről 2001. évi CIV. Törvény dostupném na: <http://www.dura.hu/jogkereso/2001-civ-tv.html>.

5 odst. 3 také znamená mj. okamžitý zánik existující veřejné podpory, okamžité ukončení koncesní smlouvy s důsledky z toho plynoucími či vrácení podpory ve smyslu písm. e).

Ustanovení § 6 cit. zák. upravuje uložení trestu pokuty. Minimální částka za spáchaný trestný čin činí 500 000 forintů, maximum je určeno jako trojnásobek částky, kterou právnická osoba získala nebo se snažila získat, spáchaným trestným činem. Pokud nelze tuto částku stanovit nebo je její stanovení obtížné, soud může její odhad provést sám.

Maďarský systém sankcionování je navíc doplněn o zabavení věci jakožto ochranného opatření, které lze uložit dle ustanovení § 77b odst. 2 maďarského trestního zákoníku.⁴⁶

Polsko

Trestní odpovědnost právnických osob je v polském právním řádu upravena zákonem č. 197/2002 Dz. U., o odpovědnosti hromadných subjektů za činy zakázané pod hrozbou trestu⁴⁷ (dále jen „OPZK“). Zákon upravuje trestní odpovědnost hromadných subjektů (podmiot zbiorowy). Dle ustanovení § 2 OPZK se hromadným subjektem myslí právnická osoba a organizace bez právní subjektivity, pokud má dle zvláštních předpisů způsobilost k právním úkonům, s výjimkou Fondu národního majetku, organizací místní samosprávy a jejich svazů, jakož i státních orgánů a orgánů místní samosprávy. Hromadným subjektem je ve smyslu zákona též obchodní společnost se státní účastí, s účastí organizace místní samosprávy nebo svazu těchto organizací, kapitálová společnost, subjekt v likvidaci, podnikatel, který není fyzickou osobou, a také organizační jednotka zahraniční právnické osoby.⁴⁸ Pestrý katalog sankcí, jež lze hromadnému subjektu uložit, nalezneme v ustanovení §. 7-14 OPZK.

V ustanovení § 7 OPZK je upraven peněžitý trest (karę pieniężną), který může být uložen ve výši od 1000 do 20 000 000 zlotých, avšak nikoliv ve výši přesahující 10% příjmu dosaženého ve fiskálním roce, ve kterém došlo k nedovolenému jednání zakládajícímu odpovědnost hromadného subjektu.

Dle ustanovení § 8 OPZK lze rozhodnout o propadnutí 1) věci pocházející, byť i nepřímou, z nedovoleného jednání nebo věci která ke spáchání nedovoleného jednání sloužila

---

⁴⁶ Köhalmi, L.: The Punishability of Legal Person in Hungarian Criminal Law. In Tomášek, M. (ed.): European Law and National Criminal Legislation. Faculty of Law Editions centre, Prague 2007, s. 253.

⁴⁷ Ustawa z 27 września 2002 r. o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary (Dz.U. Nr 197, poz. 1661, ze zm.). Dostupné např. na: <http://isap.sejm.gov.pl/Download.jsessionid=F6EB43CE8C8299512175006DEB754383?id=WDU20021971661&type=1>

⁴⁸ Jelínek, J.: Trestní odpovědnost právnických osob. Praha: Linde, 2007, s. 181

či k němu byla určena, 2) majetkového prospěchu, pocházejícího byť i nepřímo z nedovoleného jednání, 3) ekvivalentu hodnoty věci nebo majetkového prospěchu pocházejícího, byť i nepřímo, z nedovoleného jednání.

Ustanovení § 9 OPZK uvádí dalších 6 druhů sankcí, které lze uložit s výjimkou zveřejnění odsuzujícího rozsudku na dobu jednoho roku až pěti let. Jedná se o následující sankce:

- 1) zákaz propagace či reklamy provozované činnosti,
- 2) zákaz čerpání dotací, subvencí či jiných forem finanční podpory z veřejných prostředků,
- 3) zákaz čerpání pomoci pocházející od mezinárodních organizací, kterých je Polsko členem,
- 4) zákaz ucházení se o veřejné zakázky,
- 5) zákaz provozování hlavní či vedlejší činnosti,
- 6) zveřejnění odsuzujícího rozsudku.

Zákaz provozování hlavní či vedlejší činnosti nelze uložit, pokud by měl za následek úpadek nebo likvidaci hromadného subjektu či by vedl k propouštění zaměstnanců z důvodů na straně zaměstnavatele.

Kritéria, která soud posuzuje při rozhodování o uložení peněžitého trestu, zákazů ve smyslu výše uvedeného výčtu sankcí či zveřejnění odsuzujícího rozsudku, jsou upravena v ustanovení § 10 OPZK.

Ustanovení § 12 OPZK upravuje možnost odstoupit ve zvláště odůvodněných případech od peněžitého trestu či zveřejnění odsuzujícího rozsudku. V ustanovení § 13 OPZK nalezneme možnost zvýšení peněžitého trestu až o polovinu, pokud se hromadný subjekt dopustil spáchání nového nedovoleného jednání v době před uplynutím pěti let od odsouzení.

Rakousko

Trestní odpovědnost právnických osob byla do rakouského právního řádu zavedena spolkovým zákonem o odpovědnosti sdružení č. 151/2005 BGBl⁴⁹ (dále jen „VBGB“). Rakouská právní úprava sankcionování sdružení (Verband), za která se dle ustanovení § 1 odst. 2 VBGB považují právnické osoby a osobní obchodní společnosti, zapsané výdělečné

---

⁴⁹Verbandsverantwortlichkeitsgesetz

dostupný

např.

na:

http://www.ris.bka.gv.at/Dokumente/BgblAuth/BGBLA_2005_I_151/BGBLA_2005_I_151.html.

společnosti a evropská hospodářská zájmová sdružení⁵⁰, je založena na monismu trestněprávních sankcí, neboť jedinou uložitelnou sankcí je pokuta (Verbandsgeldbuße). Ta se dle ustanovení § 4 odst. 2 VBGB vyměřuje v denních sazbách (Tagessätze), které začínají na jedné denní sazbě. Ustanovení § 4 odst. 3 VBGB určuje počet denních sazeb v závislosti na závažnosti spáchaného činu vyjádřené délkou trestu odnětí svobody. Zmiňovaný počet denních sazeb je upraven takto: 180- jedná-li se o trest odnětí svobody na doživotí nebo trest odnětí svobody až na dvacet let, 155- jedná-li se o trest odnětí svobody až na patnáct let, 130- jedná-li se o trest odnětí svobody až na deset let, 100- jedná-li se o trest odnětí svobody až na pět let, 85- jedná-li se o trest odnětí svobody až na tři roky, 70- jedná-li se o trest odnětí svobody až na dva roky, 55- jedná-li se o trest odnětí svobody až na jeden rok, 40- ve všech ostatních případech.

Ustanovení § 5 VBGB upravuje zvýšení (odst. 2) resp. snížení počtu denních sazeb (odst. 3) na základě okolností, které jsou v prvním případě povahy přitěžující a v druhém případě povahy polehčující. Denní sazba se dle ustanovení § 4 odst. 4 VBGB určuje dle stavu výnosů sdružení s přihlédnutím k jeho hospodářské výkonnosti. Tato sazba je stanovena ve výši odpovídající 1/360 ročního výnosu, ovšem může být až o třetinu zvýšena či naopak snížena. Minimální částkou, kterou soud může jako denní sazbu vyměřit, je 50 euro, maximální částkou potom 10 000 euro. V případě sdružení, které slouží obecně prospěšným, humanitárním či náboženským účelům, a jiné neziskové organizace, denní sazba činí nejméně 2 euro, nejvíce pak 500 euro.

V ustanovení § 6 VBGB je upraveno podmíněné upuštění od pokuty. Pokud bylo sdružení odsouzeno k pokutě ve výši nepřesahující více než 70 denních sazeb, lze stanovit zkušební dobu v rozsahu jednoho roku až tří let za možnosti uložení pokynů (těmi jsou jednak uložení povinnosti náhrady škody, kterou sdružení způsobilo, pokud tak již neučinilo, jednak uložení technických, organizačních a personálních opatření s cílem zabránění páčání dalších činů, za které je sdružení odpovědné, za předpokladu, že s tímto souhlasí) pokud se lze oprávněně domnívat, že podmíněné upuštění od pokuty bude postačovat, aby se sdružení zabránilo páčání dalších činů, za které je odpovědné, a není potřeba výkonu sankce pokuty k zabránění páčání činů v souvislosti s aktivitami jiných sdružení. Při splnění výše uvedených podmínek se pokuta podmíněně promine. V ustanovení § 7 VBGB je upraveno podmíněné upuštění od pokuty z části. Takto stanovená výše pokuty činí alespoň jednu třetinu základní částky, nejvíce pak pět šestin. Také zde se uplatní ustanovení o zkušební době v délce jednoho

---

⁵⁰ Jelínek, J.: Trestní odpovědnost právnických osob. Praha: Linde, 2007, s. 197.

roku až tří let a ustanovení o pokynech (§ 8 VBGB). Ustanovení § 9 VBGB upravuje zrušení podmíněného upuštění od pokuty, jestliže se sružení ve zkušební době dopustilo dalšího trestného činu či nesplnilo uložený pokyn dle ustanovení § 8 VBGB. V těchto případech soud uložení podmíněného upuštění od pokuty buď zruší, nebo uloží nově stanovenou zkušební dobu v maximální délce pěti let a uloží nové pokyny.

Slovensko

V rámci rekodifikace slovenského trestního zákoníku se nejprve počítalo se zakotvení trestní odpovědnosti právnických osob přímo do trestního zákona č. 300/2005 Z.z. Tato varianta byla posléze opuštěna a zákonodárce zamýšlel v roce 2006 přijmout do slovenské legislativy samostatný zákon o trestní odpovědnosti právnických osob zakotvujících tzv. pravou trestní odpovědnost právnických osob. Z tehdy dvou téměř totožných navrhovaných zákonů Národní radou SR neprošel ani jeden.⁵¹ 27. dubna 2010 však došlo k přijetí novely č. 224/2010 Z.z. novelizující trestní zákon č. 300/2005 Z.z. Tato novela zakotvuje tzv. nepravou odpovědnost právnických osob, přičemž právnické osobě je možno jako vedlejší důsledek trestného činu fyzické osoby uložit s účinností od 1. září 2010 ochranné opatření, pokud došlo k účasti na trestném činu v souvislosti s činností právnické osoby. Prvním ochranným opatřením je dle ustanovení § 83a zabavení peněžitě částky, a to v rozsahu od 800 do 1 660 000 euro. Druhým typem ochranného opatření je zabavení majetku dle ustanovení § 83b. Procesním důsledkem uložení ochranného opatření zabrání majetku je zahájení konkurzního řízení dle ustanovení § 423 zákona č. 301/2005 Z.z., trestního řádu.⁵²

Slovinsko

Problematiku trestní odpovědnosti právnických osob upravuje ve slovinském právním pořádku zákon o odpovědnosti právnických osob za trestné činy (dále jen „ZOPOD“) z roku

---

⁵¹ Jak poslanecký (tisk č. 1523/2006), tak vládní návrh (tisk č. 1507/2006) upravovaly škálu sankcí stejným způsobem. Navrhované sankce byly následující: peněžitý trest od 50 000 do 500 000 000 Sk, trest zrušení právnické osoby, propadnutí majetku, propadnutí věci, zákaz činnosti, zákaz či omezení přijímání veřejných dotací nebo subvencí, zákaz účasti na veřejných zakázkách a zveřejnění odsuzujícího rozsudku, a dále ochranná opatření- zabavení věci a soudní dohled nad činností právnické osoby.

⁵² K tomuto návrhu zákona srov. např. Prokeřinová, M.: Sankčná zodpovednosť právnických osôb. In: Trestná zodpovednosť právnických osob. Zborník príspevkov z medzinárodnej konferencie konanej dňa 12. Novembra 2009. Bratislava: EUROKÓDEX, s.r.o., 2009, s. 234 an.

1999.⁵³ Ustanovení § 1 odst. 2 ZOPOD stanoví, za jaké trestné činy je právnická osoba odpovědná a jaký trest a další trestní sankce jí za takové jednání mohou být uloženy. Ve druhé části obecné části zákon upravuje sankcionování právnických osob. Dle ustanovení § 12 ZOPOD lze právnické osobě uložit za spáchaný trestný čin trest pokuty, zabavení majetku a zrušení právnické osoby. V ustanovení § 13 ZOPOD je rozsah pokuty stanoven v rozmezí od 10 000 euro do 1 000 000 euro (odst. 1). V případě, že právnická osoba způsobila škodu na majetku jinému či získala neoprávněný prospěch, tak nejvyšší možná pokuta je ve výši dvousetnásobku takové škody či prospěchu. (odst. 2). Podle ustanovení § 14 ZOPOD lze zabavit polovinu či více majetku právnické osoby či celý její majetek (odst. 1) v případě trestných činů, za které lze uložit trest odnětí svobody převyšující pět let (odst. 2). V případě konkurzního řízení pak lze věřitele odškodnit ze zabaveného majetku (odst. 3). Zrušit lze právnickou osobu dle ustanovení § 15 ZOPOD v případě, že činnost právnické osoby byla zcela či převážně zaměřena k páčání trestné činnosti (odst. 1). Při vynesení rozsudku soud zvažuje ekonomickou sílu právnické osoby (§ 16 odst. 1 ZOPOD). Ustanovení § 17 odst. 1 ZOPOD stanoví, že soud může uložit také podmíněně odložený rozsudek právnické osobě namísto pokuty.

Druhým typem sankcí jsou ochranná opatření, která jsou upravena v ustanovení § 18 ZOPOD. Za trestné činy právnických osob lze uložit ochranné opatření zabavení věci podle ustanovení § 69 slovinského trestního zákoníku či další ochranná opatření, kterými jsou zveřejnění odsuzujícího rozsudku (§ 19 ZOPOD) a zákaz výkonu určité obchodní činnosti (§ 20 ZOPOD) v období od 6 měsíců do pěti let (odst. 3).

Švédsko

Švédský trestní zákoník z roku 1962 upravuje trestání právnických osob v hlavě 36 a umožňuje uložení jednak sankce ve formě pokuty, jednak ochranného opatření v podobě propadnutí finančního prospěchu. Právnické osobě se uloží pokuta, pokud je trestný čin následkem její hrubé nedbalosti při výkonu činností spojených s obchodními aktivitami a pokud právnická osoba neučinila vše, co lze rozumně požadovat při předcházení trestné činnosti. Toto ustanovení se nepoužije, pokud byl trestný čin namířen proti právnické osobě nebo pokud by uložení pokuty bylo jinak zjevně nepřiměřené (§ 7). Výše pokuty činí od 5000

---

⁵³ K trestní odpovědnosti právnických osob ve Slovinsku např. Jakulin. V. The Criminal Liability of Legal Persons in the Republic of Slovenia in: Acta Universitatis Brunensis Iuridica, No 337. Brno: Masarykova univerzita. 2008, s. 1717-1726 či také Čentěš, J., Palkovič, J., Štoffová, Z.: Trestná zodpovednosť právnických osôb v slovinskom právnom poriadku. In: Trestní právo. Praha: C. H. Beck, č. 5, 2002, s. 8 an.

do 10 000 000 švédských korun (§ 8), což činí cca 515 až 1 030 000 euro. Při ukládání pokuty musí být věnována zvláštní pozornost povaze a rozsahu trestného činu a jeho vztahu k obchodní činnosti právnické osoby (§ 9). Dle ustanovení § 10 může být právnické osobě pokuta odpuštěna či snížena, pokud

- a) právnické osobě již byla uložena sankce,
- b) byla s trestným činem spojena jiná platební povinnost nebo zvláštní právní následek pro právnickou osobu,
- c) existují další zvláštní důvody pro odpuštění nebo snížení pokuty.

6 K situaci stran trestní odpovědnosti právnických osob v České republice s důrazem na sankcionování právnických osob v novém návrhu zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim

Česká republika dosud žádným způsobem nezakotvila trestní odpovědnost právnických osob.⁵⁴ Po volbách do Poslanecké sněmovny v roce 2010 pak vládne právě v rovině politické silná poptávka po přijetí trestní odpovědnosti právnických osob do českého právního řádu v rámci tzv. protikorupčního balíčku. Česká republika totiž dosud žádným způsobem do svého právního řádu trestní odpovědnost právnických osob nezakotvila. Po neúspěšném vládním návrhu zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim z roku 2004⁵⁵, byl vládním usnesením v roce 2009 přijat materiál nazvaný Analýza a mezinárodní srovnání právní úpravy problematiky právnických osob za jednání, k jehož postihu zavazují mezinárodní smlouvy⁵⁶, na základě něhož byl v roce 2010 vypracován návrh zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim⁵⁷ na platformě trestního práva, který byl Ministerstvem spravedlnosti na konci roku 2010 s nepatrnými odchylkami znovu předložen. Dne 23. 2. 2011 vláda přijala návrh zákona o trestní odpovědnosti

---

⁵⁴ Dle dnešní právní úpravy je jedinou trestněprávní sankcí, kterou lze právnické osobě uložit, ochranné opatření zabraní věci nebo jiné majetkové hodnoty dle ustanovení § 101 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku.

⁵⁵ Sněmovní tisk 745 z roku 2004.

⁵⁶ Usnesení vlády č. 1451 ze dne 30. listopadu 2009.

⁵⁷ Zákon byl předložen na základě usnesení vlády České republiky č. 1451 ze dne 30. listopadu 2009. Návrh lze nalézt na internetové adrese <<http://eklep.vlada.cz>> pod číslem jednacím předkladatele 700/09-L. Navrhovatelem tohoto předpisu bylo Ministerstvo spravedlnosti.

právnických osob a řízení proti nim, který se momentálně nachází v Poslanecké sněmovně jako sněmovní tisk 285 z roku 2011.⁵⁸

Návrh zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim (dále jen „zTOPO“) se skládá ze šesti částí (obecná ustanovení, základy trestní odpovědnosti právnických osob, tresty a ochranná opatření, zvláštní ustanovení o řízení proti právnickým osobám, zvláštní ustanovení o právním styku s cizinou, účinnost) a celkem 48 paragrafů. Doprovodným zákonem k němu je pak zákon o změně některých zákonů v souvislosti s přijetím zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. ZTOPO upravuje podmínky trestní odpovědnosti právnických osob, tresty a ochranná opatření za spáchané trestné činy stejně jako procesní postup proti právnickým osobám (§ 1 odst. 1 zTOPO). Jde o předpis obsahující jak hmotněprávní, tak procesněprávní normy, který je vůči trestnímu zákoníku a trestnímu řádu povahy speciální. Trestní zákoník a trestní řád se použije, nestanoví-li zTOPO jinak a není-li to z povahy věci vyloučeno (§ 1 odst. 2 zTOPO).

Sankce, v návrhu zákona tresty a ochranná opatření, jsou upraveny v části třetí navrhovaného zákona. V ustanovení § 14 zTOPO jsou vymezena kritéria pro stanovení druhu trestu a jeho výměry a taktéž zde nalezneme negativní vymezení uložení ochranného opatření. Návrh zákona umožňuje uložení následujících druhů trestů:

- 1) zrušení právnické osoby,
- 2) propadnutí majetku,
- 3) peněžitý trest,
- 4) propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty,
- 5) zákaz činnosti,
- 6) zákaz plnění veřejných zakázek,
- 7) zákaz účasti v koncesním řízení nebo ve veřejné soutěži,
- 8) zákaz přijímání dotací a subvencí,
- 9) uveřejnění rozsudku.

Zabrání věci nebo jiné majetkové hodnoty lze uložit jako ochranné opatření (§ 15 odst. 2 zTOPO). Dle ustanovení § 15 odst. 3 zTOPO lze uložit tresty a ochranná opatření vedle sebe s výjimkou peněžitého trestu vedle propadnutí majetku a trestu propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty vedle zabránění téže věci nebo jiné majetkové hodnoty. Trest zrušení právnické osoby bude možné uložit dle ustanovení § 16 odst. 1 zTOPO právnické osobě se sídlem v České republice, pokud její činnost spočívala zcela nebo převážně v páčání

---

⁵⁸ Příspěvek popisuje stav předpisu k datu odevzdání tohoto textu.

trestného činu nebo trestných činů. Nebude jej však možné uložit, vylučuje-li tento trest povaha právnické osoby. Podmínky trestu propadnutí majetku jsou stanoveny v ustanovení § 17 zTOPO a takovýto druh trestu bude moci soud uložit právnické osobě za spáchání zvlášť závažného zločinu, kterým pro sebe nebo jiného získala nebo se snažila získat majetkový prospěch (odst. 1). Bez těchto podmínek bude moci soud uložit trest propadnutí majetku pouze v případě, že trestní zákoník uložení tohoto trestu za spáchaný zločin dovoluje (odst. 2). Ustanovení § 18 zTOPO upravuje peněžitý trest, jehož uložení však nesmí být na újmu práv poškozeného (odst. 1). Určuje denní sazbu nejméně 1 000 Kč a nejvíce 2 000 000 Kč. Při určení výše denní sazby soud zohlední majetkové poměry právnické osoby, zejména pak přihlédne k tomu, jaké prostředky nebo věci jsou zcela nezbytně potřebné k výkonu její činnosti (odst. 2). Počet denních sazeb se řídí ustanovením § 68 odst. 1 trestního zákoníku, tedy činí nejméně 20 a nejvýše 730 denních sazeb. Dle ustanovení § 19 zTOPO bude moci soud rozhodnout o uložení trestu propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty včetně propadnutí náhradní hodnoty za podmínek stanovených trestním zákoníkem. Na dobu jednoho roku až dvaceti let pak bude moci soud právnické osobě uložit trest zákazu činnosti, byl-li trestný čin spáchán v souvislosti s touto činností (§ 20 zTOPO), dále trest zákazu plnění veřejných zakázek, účasti v koncesním řízení nebo ve veřejné soutěži, dopustila-li se právnická osoba trestného činu v souvislosti s uzavíráním smluv na plnění veřejných zakázek nebo s jejich plněním, s účastí v zadávacím řízení o veřejných zakázkách (§ 21 zTOPO) a trest zákazu přijímání dotací a subvencí, dopustila-li se právnická osoba trestného činu v souvislosti s podáváním nebo vyřizováním žádosti o dotaci, subvenci nebo o návratnou finanční výpomoc, s jejich poskytováním nebo využíváním, anebo s poskytováním nebo využíváním veřejné podpory (§ 22 zTOPO). V ustanovení § 23 zTOPO je pak upraveno uveřejnění rozsudku, je-li třeba veřejnost seznámit s odsuzujícím rozsudkem.

Lze shrnout, že v novém českém návrhu zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim se vyskytuje členitá škála různého druhů sankcí, které by se v případě vhodného aplikování (samozřejmě za předpokladu účinnosti zákona) mohly stát vhodným nástrojem k sankcionování trestní odpovědnosti právnických osob v České republice. Jejich charakter má dostatečně vhodný jak preventivní, tak represivní záběr. Je možné však uvažovat i o dalších druzích sankcí, které mají dle mého názoru v trestní odpovědnosti právnických osob své místo. Jedná se např. o obecně prospěšné práce uložené právnickým osobám či zákaz reklamy či propagace zboží a služeb. Jsem si vědom skutečnosti, že zmíněný navrhovaný zákon je stále pouze ve fázi legislativního procesu, a tedy v teoretické rovině, a že

pouze praxe sama a kvalitní aplikace předpisu mohou prokázat, zdali výběr sankcí je opravdu vhodný a přiléhavý.

7 Závěr

Trestní odpovědnost právnických osob je v současnosti široce diskutovaným tématem vzhledem k jeho aktuálnosti nejen v České republice, ale i v dalších zemích evropského kontinentálního právního systému, které v minulých několika letech přijaly různé koncepty upravující trestní odpovědnost právnických osob. Jednou z nezákladnějších otázek spojených s trestní odpovědností právnických osob je její sankcionování. Věřím, že tento text může být kvalitním příspěvkem do diskuze o vhodnosti, kvalitě a charakteru sankcí ukládaným právnickým osobám prostředky trestního práva.